

T. B. M. M. ANITLAR DİZİSİ — ÖN FİKİR ARAŞTIRMASI
II. TOPLANTI
BİLDİRİLER ve TUTANAKLAR

1976

74-885

T. B. M. Meclisi Matbaası

320

ANITLAR KOMİTESİ BAŞKANLIĞI
CUMHURİYET SENATOSU
ANKARA

Ord. Prof. Süheyl Ünver

18 . 6 . 1976

Sayın Başkanım,

14 Haziran 1976'da birinci toplantınız bildirimleri ve tutanakları ile 10 . 6 . tarihli davetiyenizi, ikinci toplantı programını ve katılma formunu aldığımı teşekkürlerim ile bildiririm.

Bütün bu yolladıklarınızı bir bir inceledim, arzu ettiğiniz ikinci toplantı için yazılı kısa bildirimini sunuyorum.

Davetiyenizin elime geç varmasından katılmadığım birinci toplantıda çok olumlu ve herbiri üzerinde durulması gereken ve bir sonuç niteliğini kazanan düşünceleri olumlu karşılamakla beraber şimdiden, bazı politik mülâhazalar ile yalnız genel çalışmalarını yoğun olarak Malazgirt berisinden itibaren işlenmesini uygun görüyorum.

Bizim her ne kadar dünya Türklüğünün hemen yegâne varisi olduğumuz umumun tasvibine iktiran etmişse de biz bugünkü durumumuzla hâlâ en devamlı merhalesinde dokuz asırdan beri aktif olarak bulunuyoruz. Şimdilik Malazgirt'ten bu yana tarihimizi heykeller ile, yazıtlar ile, efsaneleri ile, resimler ve her yere şâmil afişlerimiz ile Selçuklu, beylikler, Osmanlı devrimizi bütün ayrıntıları ile işlememizi uygun gördüğünü, bu arada yalnız bizim değil insanlığın da başlangıcı olan Türklüğün tamamen ilmi mahiyette şimdiye kadar ortaya konan hakikatlerin ışığı altında incelenmesinin de ihmal edilmemesi lüzumuna inandığımı bildirir, bu konularda cümlemizin yoğun çalışmalarımızda hepimize müspet başarılar dilerim, en derin saygılarımla.

Ord. Prof. Dr. A. Süheyl Ünver
19. Fener C. Kalamış Kızıltoprak

Türkiye Büyük Millet Meclisi
Anıtlar Komitesi Başkanı
Sayın Senatör Tarık Remzi Baltan,
Ankara

Sayın Başkan,

Beni Komitenizin 2 nci toplantısına çağırın nazik yazınızı aldım. Size müteşekkirim. Sağlık durumum bir süre için Ankara dışında mutlak istirahati gerektirdiği için, bu toplantıya katılmayacağımdan dolayı son derece üzgünüm.

Bundan sonraki çalışmalara büyük bir zevkle katılmaya hazır olduğumu bildirir, size ve Başkanım bulunduğunuz Komiteye başarılar dilerim.

Derin saygılarımla.

Prof. Dr. Suat Sinanoğlu

ANITLAR DİZİSİ PROJESİ ÇALIŞMALARINA KATILANLAR

YARIŞMA ÖDÜLLERİ :

1. — Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı ödülleri.
2. — Meclis Meclisi Başkanlığı ödülleri.

DDC :
YER : 74-885
YIL :
CLT :
KSM :
KOP :
DEM : 74-1657

KÜTÜPHANESİ

YARIŞMAYI TERTİPLEYENLER :

C. SENATOSU BAŞKANLIK DİVANI ÜYELERİ :

Başkan : Tekin Arıburun.

Başkanvekilleri : M. Zeren, R. Erdem, K. Kangal.

İdareci Üyeler : T. R. Baltan, M. A. Arıkan, S. Karaman.

Divan Üyeleri : N. Çamlıca, B. Üçok, E. Kabay, D. Demirkol, S. Savcı, İ. İlhan.

Denetçi : M. Kırıl.

MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIK DİVANI ÜYELERİ :

Başkan : Kemal Güven.

Bakanvekilleri : M. Eksi, A. Çakmak, R. Hancıoğlu, E. Kılıçoğlu.

İdareci Üyeler : M. Ergül, M. Tan, A. Yılmaz, Z. Yaylalı.

Divan Üyeleri : E. Erhan, M. Özmen, H. Deniz, İ. Çetin, A. Karaath, M. Keskin, E. Akova, H. Tosyalı.

Denetçi : M. Görentaş.

ANITLAR KOMİTESİ :

T. B. M. M. ANITLAR KOMİTESİ ÜYELERİ :

Komitenin Parlamenter Üyeleri :

Parlamenter Başkan	T. Remzi Baltan	Senatör - İdareci Üye
Parlamenter Sözcü	Enver Akova	Milletvekili - Divan Üyesi
Parlamenter Üye	Hüsamettin Çelebi	Senatör -
Parlamenter Üye	Bahriye Üçok	Senatör - Divan Üyesi
Parlamenter Üye	Hasan Tosyalı	Milletvekili - Divan Üyesi
Parlamenter Üye	Zekâi Yaylalı	Milletvekili - İdareci Üye

Komitenin Danışman Üyeleri :

Teknik Üye	Doğan Kuban	Y. Mim. Müh. İ. T. Ü. M. F. Dekan
Teknik Üye	Orhan Alsac	Dr. Mim. Anıtlar Yüksek Kurulu Bşk.
Teknik Üye	Suzan User	Y. Mim. Müh. Bayb. Et. Proje D. Bşk.
Teknik Üye	Orhan Akyürek	Y. Mim. Müh. Bayb. önproje F. H. Md.
Teknik Üye	Yüksel Öztan	Prof. Dr. T. B. M. M. Peyzaj Mimarı

Komitenin Yürütücü Üyeleri :

Teknik Üye	Ziya Payzın	T. B. M. M. Genel Sekreter T. Yard.
Teknik Üye	Necdet Görün	T. B. M. M. Teknikişler Müdürü
Teknik Üye	Ekrem Gönenli	T. B. M. M. Bahçe Parklar Müdürü.

Önerge sahipleri :

Bahriye Üçok	: Senatör
Hüsamettin Çelebi	: Senatör
Ekrem Kabay	: Senatör
Nuri Canpolat	: Senatör
Suphi Gürsoytrak	: Tabii Senatör

Anıtlar Dizisi Ömfikir Araştırması I nci toplantıya yazılı bildiri gönderenler :

1. — T. Arıburun	: T. C. Senatosu Başkanı
2. — K. Güven	: T. M. Meclisi Başkanı
3. — T. R. Baltan	: C. Senatosu T. Üyesi
4. — Z. Payzın	: M. M. Genel Sekreter T. Yardımcısı
5. — A. Dilacı	: Türk Dil Kurumu Uzmanı
6. — S. Payzın	: Prof. Dr. A. Üniversitesi
7. — C. Keyder	: Edebiyat Öğretmeni
8. — N. Guran	: M. M. Teknik İşler Md.
9. — G. Erberk	: Hukuk Danışmanı
10. — O. Arık	: Prof. Dr. A. Ü. Sanat Tarihi K. Başk.
11. — D. Kuban	: Prof. Dr. İ. T. Ü. Sanat Tarihi K. Dekan
12. — A. Sayılı	: Prof. Dil Tarih Coğ. Fak.
13. — A. İnan	: Prof. Dr. A. Ü. Tarih Fak.
14. — R. Tulga	: E. Orgeneral.
15. — S. Atak	: E. Kur. Albay

I NCI TOPLANTIDA KONUSMA YAPANLAR

T. Arıburun	: C. S. Başkanı
K. Güven	: M. M. Başkanı
T. R. Baltan	: A. Kom. Başkanı
Z. Payzın	: M. M. Genel Sekreter Tek. Yardımcısı
A. Dilacı	: Türk Dil Kurumu Başuzmanı
S. Payzın	: Prof. Ankara Üniversitesi
G. Erberk	: El Sanatları Uzmanı
N. Guran	: M. M. Teknik İşler Müdürü
O. Arık	: Prof. Dil ve Tarih Coğ. Fakültesi
A. Sayılı	: Prof. Dil ve Tarih Coğ. Fakültesi
R. Tulga	: Emekli General
A. İnan	: Prof. Dil ve Tarih Coğ. Fakültesi
H. Bayur	: Em. Prof. Devrim Tarihi
M. Parlar	: Milletvekili
S. Ataman	: Milletvekili
S. Eyice	: Prof. Sanat Tarihi
E. Z. Karal	: Prof. Türk Tarih Kurumu Başkanı
S. Sinaoğlu	: Prof. Dil ve Tarih Coğ. Fakültesi
G. Tankut	: Prof. O. D. T. Ü.
Y. Önen	: Mimar

38. — Doç. Orhan Alsaç : A. M. M. Y. Okulu Müdürü - Y. Anıtlar Kurulu Başk.
39. — Prof. Oluş Arık : Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi
40. — Prof. Coşkun Üçok : Hukuk Fakültesi
41. — Prof. Süreyya Aybar : İnönü Üniversitesi Rektörü
42. — Prof. Aydın Sayih : Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi
43. — Prof. Gönül Tankut : O. D. T. Ü.
44. — Prof. Afet İnan : Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi
45. — Prof. Sabahattin Payzın : Tıp Fakültesi
46. — Prof. Enver Ziya Karal : Türk Tarih Kurumu Başkanı
47. — Tuncel Özkan : Gazi Eğitim Enstitüsü Resim İş Bölümü
48. — Semavi Eyice : Yazmacı Tahir Sok. 28 - Bostancı/İstanbul
49. — Refik Tuğra : Hüseyin Gerede Cad. 59/4 - Teşvikiye/İstanbul
50. — Necati Akgün : Ege Üniversitesi Rektörü
51. — Hürşit Ertuğrul : Atatürk Üniversitesi Rektörü
52. — Şadi Çalık : Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Temsilcisi, Heykeltıraş
53. — İsmail İlhan : C. S. Divan Üyesi
54. — Prof. Suat Sinanoğlu : Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Ankara

Sayın Cumhurbaşkanı,
Sayın C. Senatosu Başkanı,
Sayın M. Meclisi Başkanı,
Sayın Parlamenterler,
Sayın Üniversite temsilcileri ve Profesörler,
Sayın Üyeler,

T. B. M. Meclisi anıtlar ve sanat yapıtlarının konularını saptamak üzere tertiplediğimiz önfikir araştırması çalışmalarımıza ilişkin ikinci toplantıyı açıyorum.

Hoş geldiniz;

Birinci toplantıdaki çalışmalara katılan sayın üyelerimiz, daha çok çalışabilmek, daha olmuş öneriler getirebilmek için vakit istemişlerdi.

Birinci toplantımıza, belirli nedenlerle katılmayan üyelerimiz telefonla, telgrafla, mektupla bu kutsal görevde çalışmak istediklerini bildirmişlerdi.

Her iki istek heyetimizce, komitemizce uygun bulunarak 2 nci toplantının yapılmasına karar verilmişti. Şimdi de hep beraber bu kararımızı uygulayacağız.

Bugünkü çalışmamız, geçen çalışmalarımızın devamı ve bir sonuca ulaşması şeklinde olacaktır.

Önce her üyenin adresine, davetiye ile beraber gönderdiğimiz, geçen toplantı çalışmalarının yazılı belgesi olan 1 nci toplantı bildiri ve tutanaklardaki değerli önerilere yenilerini katarak hazinemizi zenginleştireceğiz.

Sonra da hazineden yararlanma olanaklarında komitemize yol gösterecek olan bilim komitesini oluşturacak 5 değerli üyemizi seçeceğiz.

Demek oluyorki, gelen fikir ve öneriler okunacak, sonra, tartışılacak, böylece geçerlik derecesi ortaya konacaktır.

Şüphesiz bütün öneriler çok kıymetlidir. Ancak yerimiz, olanaklarımız belirlidir. O hâlde öneriler için sıralama yapmak zorundayız. Bu sıralamayı kim yapacaktır? Bunun bir bilim komitesince yapılması zorunlu olduğuna inanıyoruz. Aranızdaki üniversite ve bilim mensuplarından oluşacak beş kişilik bir bilim komitesini yine sizin seçmenizi uygun bulduk.

Seçilecek olan beş kişilik komite, «Şu konular bilimsel temele oturmaktadır» diyecek ve bir raporla on gün içinde bize durumu bildirecektir.

Konuların sanatçılar tarafından işlenebilir olmasının, nerelerde işlenmesi gerektiğinin, saptanması da önemlidir. Bu çalışmalar da jüri tarafından yapılacaktır.

Kıscacı Anıtlar Komitemizin Teknik kanadı tarafından başlanan çalışmalar, bilim kanadı tarafından oluşturulup jüriye arz edilecek, jüri sanatçılara yeterli verileri hazırlayıp yarışma şartlarını tamamlayacak ve komitemiz, C. Senatosu ve M. Meclisi ödülleri ile sanat yarışmaları açacaktır.

Dileğimiz hepimizin gayretlerinin en olumlu sonuçlara ulaşmasıdır. Yardımlarınıza Meclislerimiz ve Komitemiz adına teşekkür ederim.

Anıtlar Komitesi Adına
Başkan
Zonguldak Senatörü
T. Remzi Baltan

Sayın Cumhurbaşkanı,
Sayın Parlamento Başkanları,
Sayın Başkan,
Sayın Üyeler,

Roma'dan sonra tarihin en uzun ömürlü imparatorluğunu kuran Türklerdir. Rahmetli Fuat Köprülü bir konferansında şöyle der :

«Türk Tarihinin bize çok açık olarak gösterdiği canlı bir sorun vardır. Türk Ulusunun, ulusal bağımsızlığının korunmasında gösterdiği büyük alaka ve bu hususta katlanmaktan asla çekinmediği sonsuz mal ve can fedakârlığı bize gösteriyor ki, Türkler, kendilerininkinden çok yüksek kuvvetler karşısında dahi, ulusal haysiyet ve şereflerini her şeyden üstün tutmuşlar, ulusal bağımsızlıklarını korumak için büyük fedakârlıktan çekinmemişlerdir.»

Tüm dünya biliyor ki, Türk Ulusunun tarihi sosyal, siyasal, ekonomik hedefleri, ulusal çıkarları Atatürk'ün önderliğinde gerçekleştirilen Ulusal Bağımsızlık Savaşında, Anadolu İhtilâlinde, Büyük Türk Devriminde ifadesini bulmuştur. Bu nedenle tarihin uğrak ve durak noktalarından kendi gerçeğine bağlı kalarak bugün gelen Türk Ulusunun ve onun en büyük evladı Atatürk'ü yeni yorumların ışığında simgeleştirme zamanı gelmiştir.

Şu bir gerçek ki, yeryüzünde «hiç bir ulus kendi vatanını korumak için bizim kadar güçlü bir çaba harcamamış ve toprağa kendi özünü katamamıştır. Toprağa bağlılık tutkusu, devlet bilinci, ekonomi yaratma özelliği, ordu - millet yapısı, kutsal değerler uğruna ölümü hiçe saymaya, yaşama sevinci, gerçekçiliği, layık aklın ışığında dünyaya bakışı, hakka hukuka saygınlığı, hoşgörüsü hiç kuşkusuz Türk'ü Türk yapan en belirgin özelliklerdir.

Bizce Atatürk, evrensel kişiliğinde, Ulusal Bağımsızlık Savaşında, kurduğu Halk Devletinde, Büyük Türk Devriminde Türk Ulusunun bu özelliklerini kanıtlamış, somutlaştırmış, Türk'ün tarihi istek ve özlemlerini ifade etmiştir. Bu nedenle Atatürk, «kendi gerçeğinin çocuğu» olduğu kadar Türk Ulusunun engin yeteneklerinin, Tarihi Hedeflerinin somut bir simgesidir. Ve yine bize göre, Atatürk'ün onuncu yıl nutkunda dile getirdikleri Türk Ulusunun hakta yankılanan sesi, geleceğe yansıyan ışığıdır.

ATATÜRK, «Benim ilk koşulum, düşüncelerimin, ulusun istekleri olduğuna inanmamdır.» der. Bu bakımdan Atatürk, tarihimizde halka giden, ülkeyi halkla ilişki kurarak yöneten «ilk devlet kurucusu, halk önderidir. Atatürk, halk devletini kurarken devletin halkın hukuki temadisi olmasına, «kuvvetin, kudretin, hâkimiyetin, idarenin doğrudan doğruya halkta toplanmasına, halkın elinde bulundurulmasına dikkat etmiştir.»

BU GÖRÜŞÜN İŞIĞINDA T. B. M. M. ANITLAR DİZİSİ - ÖNFİKİR ARAŞTIRMASI 2 NCI TOP-LANTISI İÇİN ÖNERİMİZ ŞUNLARDIR :

Türk Ulusunu, Atatürk'ü kendi gerçekleri, kendi boyutları içinde aramak, yorumlamak ve iç dinamikleriyle simgeleştirmek gerekir. Devlete Türkçü, Halkçı, Sosyal Adaletçi, Layık nitelik kazandırmanın Anadolu İhtilâli'ne nedeni ve amacı olduğu gözönünde bulundurulmalıdır. Çünkü Anadolu İhtilâli, Türk Ulusunda «Zihniyet, ruh, kültür, uygarlık ihtilâli yaratmış, insancıl ve akılcıl değerler topluluğu» na ulaşmasını, onunla yeniden oluşmasını, biçimlenmesini sağlamıştır.

T. B. M. Meclisinde ve bahçesinde yer alacak anıtlar, sanat yapıtlarının biçim ve içerik yönünden ulusal, halkçılık, evrensellik ifade etmesi gerekir. Özellikle Çağdaş Türkiye'nin Kurucusu, Yönlendiricisi Atatürk'ün halkla bütünleşmesi, Ulusal Bağımsızlık Savaşını gerçekleştirme biçimi, halkın demokratik yoldan iktidar oluşu, devletin devamlılığı, Cumhuriyet'in Rönesans ve hümanizması, Türk'ün «âciz ve teslimiyetçi bir dünya görüşünden layık dünya görüşüne, madde üzerinde fütühat yapısı evresine nasıl geçtiği, ulusun çağdaşlaşma yolu, yöntemi halkın anlayabileceği biçimde anlatılmalıdır.

«Üç asırdan beri hiç bir saldırı harbine girmemiş fakat kendisine karşı yapılan saldırıları önlemek için sürekli bir mal ve can fedakârlığına mecbur bırakılmış» olan Türk Ulusunun Atatürk'ün yurtta barış, dünyada barış, ilkesiyle uluslararası düzeyde kazandığı saygınlık, özellikle Birleşmiş Milletler ülküsünü formüle etmedeki önceliği açıkça belirlenmelidir.

Yeni Türkiye «OLGU»'su 20 nci Yüzyılın en ilginç, sonuçları itibarıyla en etkili «OLAY»'dır. Türk Ulusunun doğal yetenekleri, sosyal siyasal dehası, «Tarihi hedefleri», rönesansı, hümanizması, evrene bakış açısı, kültür ve uygarlığı, özgürlükçü demokrasi taraftarlığı, tasada, kıvançta bir ve beraberliği, ülkesiyle bölünmezliği, uluslararası varlığı Anadolu İhtilali, Atatürk Devrimi, ve Türkiye Cumhuriyeti ile yeryüzüne teşkil edilmiştir. Türkiye ve Türk Ulusu üstüne yorum bu «OLGU» ya dayanılarak, bu gerçeklere bakarak yapılmalıdır. Bizce ÇAĞDAŞ TÜRKİYE, EVRENSEL ATATÜRK ÖZDEŞLİĞİ tarihin sesi, tarihin devamlılığı, kültür ve uygarlığın somut varlığı, uluslararası kimliği, geleceğe uzantısı olarak anlaşılmalıdır. Esasen bu «tarihimizin dialektik akışı»dır. Bu nedenle T. B. M. Meclisine ve bahçesine konacak anıtların, sanat yapıtlarının kollarını, esinleme kaynaklarını bu çerçevede, bu boyutlar içerisinde aramak yerinde olur.

Saygılarımla.

Nazif Karaçam
Gazeteci - Yazar
Halkevleri Atatürk Enstitüsü
Bildirici Üyesi

Sayın Başkan,
Değerli Üyeler;

Prof. Dr. Doğan Kuban
İ. T. Ü. Mim. Fak. Sanat
Tarihi Profesörü, Dekan

Türkiye Büyük Meclisini sanat eserleriyle bezeyerek ulusumuzu tanımlayan büyük tarihi olguları istiyoruz. Türk ulusunu, ulus yapan özellikler, politik ve ekonomik örgütlenmeler içinde ortaya çıkan birleştirici kültürel özelliklerdir. Bugün ulus dediğimiz toplulukların her alanında birleşmiş homojen bir karaktere sahip olduklarını hiçbir yerde kolayca bulamıyoruz. Bu nedenle de Türk ulusunu tanımlamasını istediğimiz konuları saptayacak kriterleri dikkatli ve duyarlı olarak seçme zorundayız.

Kanımca bunun tek kriteri gerçekten birleştirici, gerçekten evrensel olan, burada bulunan kimsenin itiraz etmeyeceği olguları seçmektir.

Bundan önce bu konuda yapılan toplantılarda ortaya çıkan düşüncelerin yardımıyla Türkiye Büyük Millet Meclisini süsleyecek sanat yapıtlarının iki büyük tema çevresinde toplanabileceği belirlenmiş olduğu : a - Türk Tarihi, b - Cumhuriyet ve Devrimler Tarihi.

Şüphesiz Cumhuriyet Tarihi de Türk Tarihinin bir bölümü. Yine de böyle bir ayırım yapmanın gerekliliğine inanmıyorum. Çünkü Cumhuriyet Tarihi, dünya tarihinin ulusal devletlerle kuruluşunun çağdaş aşamasına tekabül etmektedir. Cumhuriyetin büyük kurucusunun ve ilkelerinin anılarının güçlü olarak yaşatılması gereken bir dönemde bulunuyoruz. Toplumun kendini birleştirecek imgelere ihtiyacı var.

Türk Tarihinin üzerinde tartışılmayacak evrensel olgularını şöyle sıralamak olanağı var : 1 — Türk toplumunun göçebe düzenden yerleşik düzene geçiş süresi; 2 — Türklerin Asya'nın birçok ülkesinde egemen devletler kurmaları; 3 — Dünyanın en eski uygarlıklarına sahne olmuş olan Anadolu'nun Türkleştirilmesi; 4 — Türklerin İslamlaşma ve İslamı yorumlama süreci;

Kanımca bunlar bugünkü Türkiye ulusunu yapan, onun kimliğini saptayan büyük ve anataarih olgulardır.

Bu olguların bir sanat yapıtına konu olacak şekilde belirlenmeleri için başlangıçta yapacağımız yorumların büyük önemi var. Bu yorumlar toplumun birleştirici nitelikte olmalıdır. Örneğin Osmanlı tarihinin bir aşamasını ve mücadelesini gösteren Çaldıran yerine Osmanlı politik örgütünün Batıya doğru uzanmasının bir simgesi olan Mohaç daha birleştiricidir.

Türk tarihinin bir başka özelliğine de dikkati çekmekte yarar var: Asya ve İslam tarihinin büyük bölümü birçok ulusun ortaklaşa bölüştüğü bir tarihtir. Gazne tarihini Afganlılardan, Selçuk tarihini İranlılardan, Babüroğulları tarihini Hintlilerden ayırıp anlatmak olanaksız ve anlamsızdır. Bunlara salt ulusal tarihin parçaları olarak bakmak kolay değildir. Çünkü o sırada ulusal bilinçle ortaya çıkmış politik ve kültürel örgütlenmelerden söz edemeyiz. Örneğin İsfahan Cuma Camii önemli bir yapıttır. Fakat bunun bizim Millet Meclisinin duvarlarında Türk kültürünün ifadesi olarak yer bulması, birçok ülkelerde olumsuz, belki de alaylı yorumlara yol açar. Oysa Kutadgu Bilik, başka kültürlerle paylaşmış olsak bile, Türklük bilinci ile yazılmış bir yapıttır. Farsça Mevlâna Divanı Konya'da yazılmış olsa bile, bizim ulusal kültürümüze özgü bir yapıt olarak değerlendirilemez. Çünkü dilden daha önemli bir ulusal özellik yoktur. Mevlâna'ya başka uluslarla ortak oluyoruz.

Seçilecek konuların ne kendi aramızda ne de başka uluslarla tartışma konusu olmayacak kadar bizden olması kanımca bu ayrıntılara dikkat etmeyi gerektirmektedir.

Bu düşüncelerime dayanarak, benim Kuzey - Güney (Kanımca bu da Doğu - Batı olmalı. Çünkü Türk tarihinin gelişimi bu aks üzerinde olmuştur.) Aksı üzerinde işlenmesini öngördüğüm konular şöyle sıralanabiliyor:

1) Türk bilinçli, Türk dilli Göçebe Büyük Gök - Türk İmparatorluğu Çağının, birçok kişi tarafından önerilen Orhun Anıtları ve Onların Türk Toplum Yasasına ilişkin içerikleri. Profesör Ark'ın belirttiği gibi, burada büyük göçebe kültürlerinin ürünü olan Step Sanatı verileri esinlenecek bir kaynak olarak anımsanabilir.

2) Göçebe Türklerin katıldıkları büyük politik Asya örgütlemelerini anlatacak ve Türklerle diğer Asya toplumlarını ortak bir uygarlıkta birleştiren olguları dile getiren allegoriler dizisi.

3) Türklerin İslâm dinini kabul etmelerine ilişkin bir konuyu işleyen yapıtlar : Burada halk katında İslâmın yorumu olan tarikatlar ve tasavvufun Yunus gibi bir şairde Türkçe dile gelmesini işleyen konular düşünülebilir.

4) Anadolu'nun Türkleştirilmesi :

Burada eski uygarlıklar fonu üzerinde İslâm ve Türk yeni toplumun oluşması allegorilerle anlatılabilir. Bunda yeni Anadolu - Türk kentleri, mimarisi dile gelebilir.

Akdenizle buluşma teması önemli bir simgesel konu dur.

5) Osmanlı İslâm - Türk İmparatorluğu konusu :

Bu konu Akdeniz çevresindeki ulusları ve ülkeleri birleştiren bir büyük politik olgu olarak ele alınabilir. Politik yanı, örneğin, İstanbul fethi ve Mohaç gibi konularla, sosyal yanı, İslâm ve Hıristiyan birçok toplumun «Pax Ottomana» içindeki ortak yaşamlarıyla, kültürel yanı, Sinan gibi bir ustanın büyük mimari kültürler üzerinde Selimiye gibi bir yapıtı yaratmasıyla simgelenebilir. Fatih - Kanuni gibi büyük adlar burada yerlerini bulurlar.

Cumhuriyet ve Devrimler Aksı :

İşlenecek konular şunlar olabilir :

1) a. Emperyalizme Direnme,

Batı Emperyalizmin saldırısına karşı Anadolu halkının ilk direnmeleri ve Kurtuluş Savaşı.

b. Atatürk'ün Anadolu'ya çıkışı.

c. Büyük Millet Meclisinin Ankara'da toplanması.

d. Türkiye'nin bütünlleştirilmesi ve Cumhuriyetin Kuruluşu.

2) Devrimler allegorisi :

Devrimier ve Atatürk'ün önderliği.

3) Yeni devletin Anadolu insanıyla buluşması olgusu :

Bu arada Başkentin Ankara olması işlenebilir.

4) Çok partili rejim ve halkın politikaya daha etkili olarak girmesi :

Demokrat Parti hareketi.

5) 1960 ve Yeni Anayasa :

Sosyal örgütlenme ve endüstrileşme.

Konularla ilgili önerilerim bunlardan oluşuyor. Ayrıntıları için yazar ve sanatçılar arasında bir çeşit senaryo yarışması açılması söz konusu olabilir. Böyle bir yarışma, plastik sanatçılara değişik yorum ufukları açacaktır. Bu konuların, kurulacak bir komisyon aracılığı ile yapı içinde yerleşecekleri yerlerin saptanması sağlanır. Sonra her konuya da konu grupları için tek ya da çift dereceli jüriler seçilebilir. Böyle bir girişimin başarılı olmasının bir tek ve zorunlu koşulu vardır: Politik her türlü düşüncenin üzerine çıkabilmek.

Böyle bir tutum yarışmacıları da sadece bir ödül alma çabasına girmekten uzaklaştırır.

Saygılarımla.

Prof. Doğan Kuban

Ord. Profesör

Sayın Cumhurbaşkanı,
Sayın Senato Başkanı,
Sayın Meclis Başkanı,
Sayın Atatürkçü konuklar;

Ercüment Demirel
Mustafa Kemal Derneği ve
Halk Evleri Atatürk Enstitüsü

Atatürk ve Atatürk Devrimlerine gönül veren, kalemini Atatürkçülük doğrultusunda kullanan, Yüce Atatürk'ün huzuruna çıkmak mutluluğuna kavuşan, her zaman ve her yerde «Ne mutlu Atatürkçüyüm.» diye övünen, Atatürkçü bir din görevlisi, elli yıllık serbest bir yazar olarak şu anda duyduğum kavancılık anlamı ile belirtmeye olanak yoktur. Beni bu toplantıya çağırarak lütfunda bulunan T. B. M. M. Anıtlar Komitesi Başkanı Sayın Tarihçi Remzi Baltan'a teşekkür eder, bu toplantıda olumlu karar alınmasını içtenlikle dilerim.

17 . 5 . 1976 günü bu kutsal çatı altında yapılan ilk toplantıda bulunamadığım için üzgündüm. Çünkü, bana gönderilen çağrıyı toplantıdan bir gün sonra almıştım. Bu nedenle Sayın Senato ve Sayın Meclis Başkanlarımızın, değerli parlamenterlerin, Atatürk'ün kurduğu çağdaş üniversite profesörlerinin, sanat dallarında başarılı sanatçılarla boy ölçüşecek bir güce sahip olan değerli sanatçılarımızın görüşlerini dinlemek olancağından yoksun kalmıştım.

Bu toplantı için görüşlerimi yansıtan bir bildiri hazırlanmıştır. Bu bildiriye postaya vereceğim gün, bu toplantı için çağrı aldım. Çağrı mektubuna ekli olarak gönderilen birinci toplantı tutanağını okuduktan sonra, hazırladığım bildiriye göndermekten sarfınazar ettim. Çünkü, Profesör Sayın Hikmet Bayur'un, Prof. Sayın Enver Ziya Karal'ın, Prof. Sayın Coşkun Üçok'un, Zonguldak Milletvekili, değerli Devlet adamı Sayın Sebati Ataman'ın ileri sürdüğü görüşler, benim hazırladığım bildiriye yansıtıyordu. Bu görüşlere tamamen katılmaktayım. Görüşlerini paylaştığım sayın konuşmacıların değerli görüşlerine ek olarak aşağıdaki hususları belirtmekte yarar gördüm. Şöyleki,

1. — Atatürk'ün kurduğu, adını «Türkiye Büyük Millet Meclisi» koyduğu görkemli Millet Meclisi önüne ve çevresine dikilecek anıt ve sanat yapıtları, baştan başa Kurtuluş Savaşından başlayarak Cumhuriyet tarihimizi ve Atatürk Devrimlerini yansıtmalıdır.

2. — Engin ve onurlu Türk tarihinden örnekler gösteren yapıtların Türkiye Büyük Millet Meclisi önünde ve çevresinde yansıtılmasını anlamsız görmekteyim. Çünkü, tarihe gömülen bu anıtların çağdaş demokrasi ile bir ilgisi yoktur. Cumhuriyet ve Devrim tarihimizi yansıtacak anıtlar yapıldığı takdirde gerçek demokratik yönetimi açıklamış olur, bu görkemli Meclisin millet iradesini temsil ettiğini, millet iradesinden üstün bir güç olmadığını açıklamış oluruz.

Atatürkçü bir öğretmen dostumun belirttiği gibi Atatürk, Türk tarihinde, Türk toplum yaşamında bir raslantı, bir durak noktası değildir. Atatürk geçmişin, günümüzün ve geleceğin en büyük lideridir. Atatürk'ü Alpaslan'lar, Fatih'ler gibi yorumlamak, Atatürk ve devrimlerini inkâr etmek olur kamsındayım. Çünkü Alpaslan'lar, Fatih'ler onurlu Türk tarihinde sık sık rastlanan Türk büyükleridir. Onların ölümleri ile görevleri tamam olmuş, başarıları tarih sayfalarına geçmiştir. Biraz önce de belirttiğim gibi Atatürk, geleceğin de tek Türk büyüğü olarak kalacaktır.

Atatürk'e, sadece Ulusal Kurtuluş Savaşını kazanmış muzaffer bir komutan gözü ile bakacak olursak onun da Alpaslan, Fatih gibi görevi tamam olmuş, ölümü ile ismi tarihe geçmiş bir Türk büyüğü olması gerekir.

Atatürk, yaptığı devrimlerle aramızda yaşamaktadır. Atatürk, yaşamında bilimin öncülüğünde Türk Ulusuna çağdaş uygarlık yollarını göstermiş, saltanatı yıkmış, Cumhuriyet'i kurmuş, millet iradesini her şeyin üzerinde egemen kılmıştır. Atatürk devrimleri kalıplaşmış devrimler değildir, daima ileriye gösteren devrimlerdir. Şu halde,

3. — Dikilecek anıt, yapıt ve panolarda O'nu yapıtlarında, yapıtlarını önerdiklerinde, söylediklerinde, işaret ettiği ulusal uygar, insanlık ve ülkücü yönleri ile canlandırılmalı, böylece Atatürk'ü ve devrimlerini gelecek kuşaklarımıza da tanıtmalıyız.

4. — Atatürk'ün 19 Mayıs 1919'da Samsun'a çıkışı kuşkusuz Ulusal Kurtuluş Savaşımızın başlangıcıdır. Bu nedenle Atatürk'ün Samsun'a çıkışı Meclis bahçesinde anıtlştırılmalı. Atatürk ile birlikte Samsun'a giden ülkü arkadaşlarımızın isimleri 19 Mayıs anıtına yazılmalıdır.

5. — Atatürk, kurduğu Cumhuriyet'i, yaptığı devrimleri Türk Gençliğine emanet etmiş, 19 Mayıs'ı Gençlik bayramı olarak kabul etmiştir. 19 Mayıs anıtının yanında biri kadın diğeri erkek iki öğretmenin ve yine biri kız diğeri erkek iki öğrencinin heykelleri Türk gençliğini temsilen yapılmalıdır.

6. — Erzurum ve Sivas kongrelerinin tarihsel anları bütün görkemi ile cenlandırılmalıdır. Sivas Kongresi ise, Millet Meclisinin ve Cumhuriyetin kurulacağına bir müjdecisi idi. Sivas Kongresi, ulusal iradenin her şeyin üstünde olduğunu göstermiştir. Çünkü, Gazi Mustafa Kemal, Sivas'ta halk temsilcileri ile görüşüp kesin kararlar almış ve bu kararları aynen uygulamıştı.

7. — Atatürk'ün ilk kez Ankara'ya geldiği tarihsel 27 Aralık gününün anları Meclis bahçesinde yer almalı, büyük kurtarıcıya kucaklarını açan, konukseverçilerini gösteren Ankara halkını temsil eden bir anıt yapılmalıdır.

Atatürk'ün bir özelliği de, Türk Ulusuna olan sarsılmaz inancıdır. İşte bu içtenlikli inan O'nun yalnız savaş alanlarında değil, Cumhuriyet'in kurulması ile başlayan devrim hareketlerinin gerçekleşmesinde de başarılı olmasını sağlamıştır. Yüce Atatürk, bir bireyi olmakla övündüğü ve kendi canından üstün tuttuğu Türk Ulusu önünde yaptığı söylevlerinde tüm başarılarını Türk Ulusuna mal etmiş, hiç bir gün «Beni ben yaptım» dememiş aksine, «Bu büyük işleri ulusum yaptı. Ben ulusumun seçtiği naçiz bir insanım» demiştir. Örneğin Türkiye Büyük Millet Meclisinin ilk toplandığı günlerde, Ulusal Kurtuluş Savaşını başlatılması yolundaki önderliğinden ötürü Meclisçe kendisine teşekkür edildiği zaman yüzü kızarak kürsüye çıkmış «Benim için dünyada en büyük mükâfat, milletimin en ufak takdir ve iltifatıdır. Bana tevcih ettiğiniz iltifatı milletime mal ediyorum.» demek sureti ile Türk Ulusuna olan sevgisini, güvenini, bağlılığını, yurt ve ulus yolunda çahşma aşkını göstermiştir. Bu nedenle,

8. — Atatürk'ün, Türk Ulusunu öven sözleri plâketler üzerine büyük harflerle yazılarak Meclis bahçesine konulmalıdır. Ayrıca, Atatürk sayesinde uyar bir düzeye çıkan Türk halkı, köylüsünden kentlisine, gencinden yaşlına, kadından erkeğine kadar bugünkü uygar giysileri ve mesleklerini yansıtan birer örnek ile anıtlandırılmalıdır.

Atatürk, devrimleri ile yaşamaktadır. Atatürk devrimleri bugün olduğu gibi gelecek kuşaklara da bilim ve uygarlık alanlarında ışık tutacaktır. Bu nedenle,

9. — Harf, Dil, Öğretim Birliği, Layıklık, Kadın Hakları, Şapka devrimleri gibi devrimlerin yararları anıt ve yazılarda yansıtılmalıdır. Şurasını da önemle belirtelim ki, Türk Ulusu, Atatürk'ün konuştuğu ve konuşmanızı önerdiği öz Türkçe dilimizi benimsemiştir. Yazıların öz Türkçe olmasına önem verilmelidir.

Ulusal Kurtuluş Savaşını ve özellikle Sakarya ve 30 Ağustos Başkomutanlık Meydan Savaşı ile ilgili anıtların nasıl yapılacağını Atatürk'ün silâh arkadaşlarına bırakmakta yarar görüyoruz. Prof. Sayın Hikmet Beyur'un değindikleri gibi, Atatürk'ün Ulusal Kurtuluş Savaşındaki büyük başarılarına gölge düşürülmemelidir. Ulusal Kurtuluş Savaşının Başkomutan Mareşal Gazi Mustafa Kemal'in dehası ve üstün askerliği sayesinde kazanılmış olduğu anıtlarda, yazılarda açık ve seçik olarak belirtilmelidir.

Türk Ulusu, kendi kişiliklerine kötülük edenleri bağışlar. Fakat yurduna kötülük edenleri asla bağışlamaz. Bu nedenle,

10. — Erzurum ve Sivas kongrelerini engellemek için çaba harcayan, düşmanlarla işbirliği yapan, Gazi Mustafa Kemal ve ülkü arkadaşlarına idam fetvaları veren başta hain Vahdettin ve onunla işbirliği yapan satılmış kişilerin isimlerini açıklayan kara bir liste hazırlanmalı ve bu tablo Meclis bahçesinin uygun görülecek bir yerine konulmalıdır.

Seygılarımla.

Mustafa Kemal Derneği Büyük Devrim Konseyi
ve Halk Evleri Atatürk Enstitüsü Bildirici Üyesi

Erüment Demirer

**SAYIN TARIK REMZİ BALTAN ZONGULDAK SENATÖRÜ VE
T. B. M. MECLİSİ ANITLAR KOMİTESİ BAŞKANI**

17 Mayıs günü yapılan toplantıda ileri sürülmüş olan görüşlerin bazıları üzerinde durmayı ve hele bazı savların yanlışlığını belirtmeyi gerekli buldum. Bu yolda bir iz kalması için bu yazımı sunuyorum.

1. — Anıtlar her halde Türklüğün her çağ ve her zandaki büyüklüğünü belirtmedir.

2. — Adları anılmış olan 16 devlet dizisinde bulunan ve bulunmayan devletler üzerinde tartışılabilir. Ancak anıtlarda yalnız Milli Mücadele ve Cumhuriyet devrinin esaslı surette ele alınıp, baklarında tarih ve resim bakımından yeter kanıtlar bulunan öbür devletlerin ve büyüklerinin yalnız adlarının anılması, hele geçmişteki Türk bilgilerinin bilime olan katkılarının açıkca ve ayrıntılı olarak belirtilmemesi, tasarlanan iş için büyük bir eksiklik olur ve parlak geçmişimizi büyük ölçüde yokumsamaya varır.

3. — İki devlet için yapılan itirazlar üzerinde durmayı gerekli buldum:

a) Gazne Devleti için «yalnız hükümdar soyu Türk'tür» denildi. Halbuki bu Devlet büyüklük devrinde Kuzey - Batı Hindistan'daki yerlerinden başka Ceyhun Irmağının Güney ve Batısına egemenli, yani Belh, Herat, Merv, Tus, Horasan, Harezmi (Hiva) Seyistan kent ve ülkeleri onun illeri arasında bulunduğu gibi, İsfahan, Rey, Kazvin ve Hemedan kentleri içinde olarak, İran'ın büyük bir kısmı ona bağımlı idi. Ceyhun'un Kuzeyinde, Maveray - ün - nehirden de Teriz, Kubadyan, Çağayyan ve Hutlan onda idi.

Bu sayılan yerlerin bir kısmı tüm Türk idi, öbür kısımlarında da kalabalık Türk kitleleri yaşamaktaydı. Gazne'nin Güney - Batısında da Kalaçlar bulunuyordu.

Buna göre hiç kuşkusuz denilebilir ki, Gazne Devleti içinde Türk olan ve olmayanların oranı Osmanlı Devletinkinden pek başka değildi.

Konya'daki Selçuk yapıtlarında bulunan motiflerin çoğu Sultan Mahmud'un mezarındakilerin benzerleridir. Bu da Gazne Devletinin Anadolu üzerindeki etkisini gösterir.

b) Hindistan'da Babur'un kurduğu Gurkani Devleti için de «yalnız hükümdar soyu Türk'dür» savı gerçeği pek yansıtmaz.

Hanedan, yüksek yönetim, komuta, ordu Türk'tür. Zamanlar olmuştur ki, oraya Türkistan'dan toplu göçler yapılmıştır. Bundan başka Safevi Devletinin Sünnilere karşı tutumu dolayısıyla Türkistan hacıları Hicaz'a Hindistan yoluyla gitmekteydiler. Her yıl onbinlerce Türk bu ülkeden iki kez geçmekte olup orada kalarak iş tutan ve soysoplarını getiren çoktu.

Gurkani Devleti daimi bir Türk havası içinde yaşamıştı. O ada «Türk ve Tacik» sözü «her kes» anlamında kullanıldı.

O devirde yapılan anıtların başlıcaları Maveray - ün - nehri ve Herat'takilere yakın benzerdir. Var olan kayıtlara göre Dünya anıtlarının en beğenilenlerinden biri olan Tac - Mahal'in mimar ve plan yapıcısı Mehmet İsa Efendi Türkiye'den gelmiştir. İkinci plan yapıcı Smerkanlı Muhammed Şerif'dir. Baş hattat Türkiye'den gelen Settar Han'dır.

Özet olarak bir Türk hanedanı ve biteviye Hindistan'a gelip yerleşen Türkler Gurkani Devletinin, 200 yıl süren büyüklük devrinde, bu ülkeye en parlak yaşamını sürdürmüşlerdir.

Bu iş hiç kuşkusuz bir Türk eseridir.

Hikmet Bayur

Sayın Senato Başkanı,
Sayın Büyük Millet Meclisi Başkanı,
Sayın Üyeler ve Sayın Konuklar.

Dr. Operatör Cemal User

T. B. M. M. Anıtlar Dizisi - Onfikir Araştırması 1 nci toplantısında konuşmamda önerdiğim Dünya basınına ait ve Dünya büyüklerinin Atatürk için söylediklerinin bir kısmını yararlı olur düşüncesiyle sizlere saygı ile sunuyorum.

Bunların munasip görülenlerinin panolara ve icabeden yerlere yazılması evrensel ve tarafsız olması dolayısıyla çok yerinde olur sanırım.

Büyük milletimizin, Dünya çapında ve Dünyaca hayranlıkları üzerine çeken büyük önderimizin nasıl takdir edildiğini de takdirlerinize bırakıyorum.

Ancak, büyük milletler, büyük liderler yctiştirirler.

Tunus Baskanı Burgiba'nın Atatürk için söyledikleri :

Milletimiz, büyük gazinin ölmez eseri için en büyük hayranlığı duymakta, hatrasına da en büyük hürmeti beslemektedir.

O, güçleri birleştirmeyi, kırılmış cesaretleri yükseltmeyi bilmiş ve talihi zorlayarak, milli ülkenin bütünlüğünü tekrar tesis ve memleketinin bağımsızlık ve ege menliğini iadeye muvaffak olmuştur.

Onun ölmez eseri bir ilham kaynağı olarak cbediyen kalacaktır.

Pakistan Baskanı Eyüp Han :

Kemâl Atatürk yalnız bu asırın en büyük adamlarından biri değildir. Biz Pakistan'da onun gelmiş geçmiş bütün çağların en büyük adamlarından biri olarak görüyoruz. O, yalnız sizin milletinizin sevgili lideri değildir.

Dünyadaki bütün müslümanlar gözlerini sevgi ve hayranlık hisleriyle ona çevirmişlerdi. O, ileriye doğru cesur bir adım atan bir avuç insandan biri idi.

Amerika Cumhurbaskanı Kennedy'nin Söyledikleri:

Atatürk adı, insana bu yüzyılın en büyük insanlarından birinin tarihi başarılarını, Türk halkına ilham veren liderliğini, modern dünyayı, ileri görüşlü anlayışını ve bir Askerî lider olarak kudret ve yüksek cesaretini hatırlatmaktadır.

Çöküntü halinde bulunan bir imparatorluktan, hür bir cemiyetin doğuşunu gösteren bir örnek daha tarihte mevcut değildir.

Alman Başbakanı Erhardt :

Atatürk, yüzyılların geleneklerine bağlı kalmış olan millete içinde ve dışarda yeni yollar gösterdi.

Demokratik bir hukuk devletinin kurulmasına karşı koyan bütün engelleri ortadan kaldırdı.

O, Avrupaya ve batıya yönelmekle yeni Türkiye'nin mukadderatını tayin etmiş oldu.

Alman Milleti de Atatürke bir devlet adamı olarak O'na karşı büyük şükran hissi beslemektedir.

İngiliz Başbakanı Lord Home :

Kemal Atatürk adını bundan yaklaşık olarak elli yıl evvel, mümtaz bir Türk Kumandanı olarak duymuştuk. Daha sonra, Sulhün tesisi ile Devlet adamlığı hassalarını koynak fırsatını elde etmesi, büyük milli liderlerden biri olarak, O'na tarihin en önde gelen bir mevkiine hak kazandırmıştır. Modern Türkiye'nin hakiki babası olan Devlet adamını hayranlıkla ve şükran hisleriyle anıyoruz.

Hind Başbakanı : (Nehru) nun Atatürk için söyledikleri:

Atatürk veya bizim O'nu, o zamanlar tanıdığımız adı ile Kemel Paşa, gençlik günlerimde, benim kahramanımdı.

Biz o tarihlerde kendi bağımsızlık hareketimizle son derece meşguldük. Daha sonra Onun büyük devrimlerini okuduğumuz zaman son derece muhtahassis olmuştuk.

Ona saygılarımı sunmak fırsatına sahip olamadığımdan ötürü daima üzüntü duyarım.

Dünya Basını Atatürk için neler yazmıştı? Bunlardan birkaç örnek veriyorum.

Seçilecek heyet tarafından münâsîp görülenler icâbâden yerlere ve panolara yazılırsa herhalde bir kadîrşinâslık olur.

Milliyetçi Çin Basını :

Biz Çinliler hepimiz bu mateme iştirak ediyoruz. Zira Büyük bir Millet, çok sevilen Büyük Atasının ölümü yalnız Türkiye için değil, aynı zamanda bizim kıtamız'da ve bütün dünyada büyük bir boşluk bırakmıştır.

İspanyol Basını :

Parçalanmış, hor görülmüş, cançekişir bir hale getirilmiş olan Türkiye'yi kuvvetli, ileri ve mütecanis bir millet haline getiren Büyük adam ebediyete intikal etmiştir.

Sakaryanın Gazisi, İstifâcların galibi ve İzmirin fatihi tarihte en ziyade hayranlığa lâyik örneklerden biri olarak sonsuza'dek yaşayacaktır.

Fransız Basını :

Eğer Atatürk, can çekişen Osmanlı İmparatorluğun'dan genç ve hayat dolu bir devlet çıkarmaya yeten son yirmi yıl, demlerin'de, bir şimşek sür'atıyla hayalinden geçirebilmiş ise, bir an içinde ne harikulâde bir destan temâşa etmiştir.

Belçika Basını :

Atatürk'ün ölümü yalnız Türkiye için değil, bütün dünya için de derinliği ölçülmez büyük bir kayıptır.

Bulgar Basını :

Bu müstesna Büyük Adamın ölümünden sonra, dünya artık eskisi kadar enternasan değildir.

Macar Basını :

Dünya, bu savaş ve barış kahramanı Büyük Atanın ölümü ile fakir düşmüştür.

İngiliz Basını :

Atatürk'ün ölümüne, bütün Dünya'da, büyük bir devlet adamı, büyük bir Asker, O derece de şerefli bir şahsiyet olarak ağlamaktadır.

İngiltere, önce cesur bir düşman, sonra da sadık bir dost olarak tanıdığı büyük adamı saygı ile selâmlamaktadır.

Bunlar Atatürk'ün 25 nci ölüm yıldönümün'de (10 Kasım 1963) Ünescunun tertiplediği Dünya Atatürk senesi münasebetiyle çıkan yazılardan ve söylevlerden birkaç örnektir. Devlet Demiryolları Demiryol Mecmuasının Kasım 1963 tarih ve 454 nolu özel Atatürk için tertiplenen kısımdan alınmıştır.

Devlet Demiryolları Ankara Garı'ndaki Atatürk Müzesinde Atatürk için çıkan birçok gazeteler, mecmua'ar ve eserler de daha birçok örnekler vardır.

Biz de Atatürk'ün çok değerli ve unutulmaz sözlerinden bir kaç örnek vermek isterim.

Bütün Dünya'ya hürriyetin, cesaretin ve birliğin ne olduğunu bir kere daha gösterdik.

Yeni Türkiye cihangir bir devlet olmayacaktır. Fakat yeni Türkiye Devleti iktisadi bir devlet olacaktır. Ulusumuz mazisinden değil artık istikbalinden mesul'dür.

Yeni Türkiye, O'nun adına çalışanların diyarıdır.

Ne Mutlu Türk'üm Diyene.

Hayatta en hakiki mürşid ilimdir.

Büyük davamız en medeni ve müreffeh millet olarak varlığımızı yükseltmektir.

Yurtta sulh, cihanda sulh.

Benim naçiz vücudum birgün elbet toprak olacaktır.

Fakat, Türkiye Cumhuriyeti ilelebet payidar kalacaktır.

Atatürk'ü çok iyi anlatan ve Atatürk ruhunu simgeleyen kendi sözlerinden bir örnek vererek sözlerime nihayet veriyorum :

Hürriyet ve istiklâl benim karakterimdir. Bence bir millette şeref, haysiyet, namus ve insanlığın vücut ve beka bulabilmesi mutlaka o milletin hürriyet ve istiklâline sahip olmasıyla kaımdır.

Kemal ATATÜRK

Takdir buyursunuz ki Atatürk en büyük milliyetçi idi. Onun anlayışına göre : Milletini her adımda düşünen ve O'na en yararlı hizmet eden insan en iyi milliyetçidir.

Esasen Milletine en iyi hizmet eden ve en yararlı olan insan insanlığı da en yararlı insandır.
Saygılarımla.

Dr. Op. M. Cemal USER

Adres : 12 nci Sokak No. : 7 Bahçelievler - Ankara
Telefon : 13 27 07

1 nci Toplantıda okunduğu için Tutanakta yanlışlar olduğu için yazılı olarak sunuyorum.
Saygılarımla.

EŞSİZ KAHRAMAN ULU ÖNDER ATATÜRK'E

Ey, mazlûm milletlerin kâbesi Ankara!

Ne mutlu sana!

Bağrında yatıyor : «Ne Mutlu Türk'üm» diyen;

En soylu insan,

Eşsiz kahraman,

Büyük Ata!

Ey, şanlar şeerflerle dolu Türk tarihinden alarak lüz...

Dalgaları Amt Kabrin afâkında mağrur ayyıldız.

Seninle ne kadar gurur duyşa azdır...

Ey, koskoca,

Yüzyıllar boyunca...

Süregelen tarih!

Haşmetinden kork,

Heybetinden türk...

Geliyor en büyük Türk,

KEMAL ATATÜRK.

Ey, ulu önder!

Eşsiz lider!

İnsanlık sizleri yetiştirir ender.

O da ancak büyük milletlere mukadder.

Bir Türk olur icabında bütün dünyaya bedel.

Gür sesinle haykırdın :

Artık yeter.

Bu şaşkınlık geldikleri gibi giderler...

Hür vatan ufuklarında işitilecek her zaman bu kutsal nefesin.

Kulaklarımızda çınhyor bâlâ bizleri uyaran tok ve erkek sesin.

Muhtaç olduğumuz kudret damarlarımızda dolaşan soylu kan.

İkelerine dil uzatanları boğmak için tetikte bekler her an.

Ey, yeryüzünü aydılatan, tutsak uluslara yol gösteren.

Eşsiz güneş!

Var mı evrende? Senin meşâlene benzer böyle muazzam bir es..

Karanlıkları aydınlığa kavuşturur gözleri kamaştıran güzel seherin;

Müsterih uyu Atam, dünya durdukça duracak aziz ve muhterem eserin.

Ebediyen büyük Türk Milletinin kalbidir yerin.

Dr. Operatör Cemal USER,
Büyükada, 24 . 6 . 1976

ANITLAR KOMİTESİ BAŞKANLIĞI
CUMHURİYET SENATOSU
ANKARA

Ord. Prof. Süheyl Ünver

18 . 6 . 1976

Sayın Başkanım,

14 Haziran 1976'da birinci toplantımız bildirimleri ve tutanakları ile 10 . 6 . tarihli davetiyenizi, ikinci toplantı programını ve katılma formunu aldığımı teşekkürlerim ile bildiririm.

Bütün bu yolladıklarınızı bir bir inceledim, arzu ettiğiniz ikinci toplantı için yazılı kısa bildirimini sunuyorum.

Davetiyenizin elime geç varmasından katılamadığım birinci toplantıda çok olumlu ve herbiri üzerinde durulması gereken ve bir sonuç niteliğini kazanan düşünceleri olumlu karşılamakla beraber şimdiden, bazı politik mülâhazalar ile yalnız genel çalışmalarını yoğun olarak Malazgirt berisinden itibaren işlenmesini uygun görüyorum.

Bizim her ne kadar dünya Türklüğünün hemen yegâne varisi olduğumuz umumun tasvibine iktiran etmişse de biz bugünkü durumumuzla hâlâ en devamlı merhalesiade dokuz asırdan beri aktif olarak bulunuyoruz. Şimdilik Malazgirt'ten bu yana tarihimizi heykeller ile, yazıtlar ile, efsaneleri ile, resimler ve her yere şamil afişlerimiz ile Selçuklu, beylikler, Osmanlı devrimizi bütün ayrıntıları ile işlememizi uygun gördüğünü, bu arada yalnız bizim değil insanlığın da başlangıcı olan Türklüğün tamamen ilmi mahiyette şimdiye kadar ortaya konan hakikatlerin ışığı altında incelenmesinin de ihmal edilmemesi lüzumuna inandığımı bildirir, bu konularda cümlemizin yoğun çalışmalarımızda hepimize müspet başarılar dilerim, en derin saygılarımla.

Ord. Prof. Dr. A. Süheyl Ünver
19. Fener C. Kalamış Kızıltoprak

Türkiye Büyük Millet Meclisi
Anıtlar Komitesi Başkanı
Sayın Senatör Tarık Remzi Baltan,

Ankara

Sayın Başkan,

Beni Komitenizin 2 nci toplantısına çağırın nazik yazınızı aldım. Size müteşekkirim. Sağlık durumum bir süre için Ankara dışında mutlak istirahati gerektirdiği için, bu toplantıya katılamayacağımdan dolayı son derece üzgünüm.

Bundan sonraki çalışmalara büyük bir zevkle katılmağa hazır olduğumu bildirir, size ve Başkanım buhdüğünüz Komiteye başarılar dilerim.

Derin saygılarımla.

Prof. Dr. Suat Sinanoğlu

